

Zasady Przedmiotowego Oceniania (PZO) z geografii. Zakres podstawowy.

I. Ocenie podlegają

1. Wiadomości z zakresu geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej.
 - znajomość faktów
 - rozumienie i stosowanie pojęć
 - znajomość i rozumienie prawidłowości i teorii
 - przedstawienie i wyjaśnianie zdarzeń, zjawisk i procesów
2. Umiejętności przedmiotowe z zakresu geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej.
 - posługiwanie się pomocami dydaktycznymi (podręcznikiem, mapami, rocznikami statystycznymi, schematami i zestawieniami tabelarycznymi, diagramami itp.),
 - pozyskiwanie, wykorzystywanie i przetwarzanie informacji,
 - interpretacja i rozumienie tekstów geograficznych,
 - analiza i interpretacja wyników obserwacji i doświadczeń geograficznych,
 - analiza map o różnej treści,
 - zastosowanie informacji geograficznych w celu rozwiązywania zadań praktycznych i problemów życia codziennego,
 - umiejętne wyszukiwanie i interpretacja danych statystycznych,
 - selekcjonowanie, porównywanie, grupowanie informacji według określonych kryteriów,
 - ocenianie i rozumienie problemów w różnych skalach przestrzennych i czasowych,
 - interpretacja, analiza i ocena poznanych związków przyczynowo-skutkowych (człowiek - przyroda - gospodarka).
3. Umiejętności kluczowe
 - samodzielność (planowanie, organizowanie i ocenianie własnej nauki, przyjmowanie za nią odpowiedzialności, dokonywanie dojrzałych wyborów)
 - kreatywność (wykorzystywanie informacji z różnych źródeł, rozwiązywanie problemów w sposób twórczy),
 - praca w grupie (skuteczne porozumiewanie się w różnych sytuacjach, prezentacja własnego punktu widzenia i uwzględnianie poglądów innych ludzi, przyswajanie sobie metod i technik negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów społecznych),
 - aktywna postawa na lekcji (prezentacja wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie edukacji).

II. Narzędzia pomiaru (sposoby sprawdzania wiadomości i umiejętności)

1. Wiadomości
 - odpowiedź ustna z bieżącego materiału,
 - dłuższa wypowiedź z powtarzanego materiału,
 - kartkówka obejmująca do 3 ostatnich tematów,
 - sprawdziany pisemne
 - referat - krótka prezentacja na określony temat,
 - praca domowa wykonana w zeszycie, zeszycie ćwiczeń bądź w innej ustalonej z nauczycielem formie (np. tabeli, plakatu, itd.),
 - ćwiczenia wykonywane podczas lekcji sprawdzające umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji geograficznej lub ćwiczenia wykonywane przy pomocy instrukcji, a także ćwiczenia terenowe,
 - udział w konkursach przedmiotowych i olimpiadach (zajęcie punktowanego miejsca),
 - ćwiczenia – w zeszycie ćwiczeń geograficznych
2. Umiejętności:
 - a) sprawne posługiwanie się podstawowymi pomocami dydaktycznymi,
 - b) umiejętność czytania map różnej treści,
 - c) analizowanie rysunków, schematów, diagramów itp.,
 - d) umiejętność prowadzenia obserwacji geograficznych i ich interpretacja,
 - e) aktywna postawa ucznia na lekcji,
 - f) współpraca w grupie i twórcze rozwiązywanie problemów naukowych.

III. Kryteria oceniania

I Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- 1 Posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza podstawowe wymagania programowe.
- 2 Samodzielnie rozwija swoje zainteresowania geograficzne poprzez korzystanie z literatury, oglądanie filmów popularno – naukowych, itp.
- 3 Przejawia twórcze myślenie, proponuje niekonwencjonalne formy analiz i rozwiązań problemów geograficznych.
- 4 Osiąga sukcesy w Olimpiadzie Geograficznej, lub Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej.

II Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- 1 Wykazuje opanowanie pełnego zakresu wiedzy i umiejętności określonego podstawowymi wymaganiami programowymi.
- 2 Biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami, potrafi je usystematyzować, analizować, zastosować do rozwiązywania problemów geograficznych w sytuacjach nowych.
- 3 Umiejętnie posługuje się atlasem i rocznikiem statystycznym.
- 4 Potrafi poprawnie przedstawiać graficznie dane statystyczne, wyciągać odpowiednie wnioski i właściwie je interpretować.
- 5 Używa we właściwy sposób słownictwa geograficznego.
- 6 Wykazuje bardzo dobrą orientację na mapie.

III Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- 1 Opanował wszystkie wiadomości i umiejętności określone podstawowymi wymaganiami programowymi.
- 2 Samodzielnie rozwiązuje typowe zadania lub problemy geograficzne.
- 3 Wykazuje dobrą orientację na mapie.
- 4 Poprawnie, w typowy sposób prezentuje i stosuje wiadomości.

IV Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- 1 Opanował większość wiadomości określonych podstawowymi wymaganiami programowymi.
- 2 Samodzielnie rozwiązuje zadania i problemy geograficzne o średnim stopniu trudności.
- 3 Potrafi podać definicje podstawowych pojęć geograficznych i przy pomocy nauczyciela potrafi je rozwinąć i wysnuć wnioski.
- 4 Wykazuje podstawową znajomość mapy.
- 5 Wykazuje podstawową orientację z zakresu najważniejszych wydarzeń politycznych i gospodarczych w Polsce i na świecie.

V Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- 1 Posiada braki w wiadomościach i umiejętnościach określonych podstawowymi wymaganiami programowymi, nieprzekreślające jednak możliwości uzyskania podstawowej wiedzy geograficznej w ciągu dalszej nauki.
- 2 Wykazuje elementarną znajomość mapy.
- 3 Rozwiązuje typowe zadania i problemy geograficzne o niewielkim stopniu trudności.
- 4 Popołnia błędy rzeczowe, lecz potrafi je skorygować przy pomocy nauczyciela.

VI Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- 1 Nie opanował wiadomości i umiejętności określonych podstawowymi wymaganiami programowymi, a braki uniemożliwiają mu dalsze zdobywanie wiedzy geograficznej.
- 2 Nie wykazuje elementarnej orientacji na mapie.
- 3 Popołnia kardynalne błędy rzeczowe, oraz nie potrafi ich skorygować nawet z pomocą nauczyciela.
- 4 Wykazuje brak podstawowych wiadomości z zakresu życia politycznego i gospodarczego Polski i świata.
- 5 Nie potrafi rozwiązać zadań i problemów geograficznych o elementarnym stopniu trudności.
- 6 Nie wykazuje znajomości elementarnych pojęć geograficznych.

Kartkówki i sprawdziany z punktowanymi odpowiedziami oceniane są według następującej skali procentowej:

Oceny	Procentowy udział punktów
niedostateczny	0-33% punktów
dopuszczający	34-50% punktów
dostateczny	51-67% punktów
dobry	68-84% punktów

Sprawdzenie orientacji na mapie polega na wskazaniu 5 wskazanych przez nauczyciela obiektów geograficznych. Ocena wystawiona w oparciu o następujące kryteria:

bardzo dobry	85-100% punktów
celujący	85-100% punktów oraz zadanie wykraczające

2	prawidłowe wskazania	- dopuszczający
3		- dostateczny
4		- dobry
5		- bardzo dobry

W przypadku usprawiedliwionej nieobecności ucznia na zapowiedzianym sprawdzianie wiadomości, jest on zobowiązany do zaliczenia odpowiedniej partii materiału w terminie i formie ustalonej z nauczycielem.

Planowane powtórzenia materiału oraz pisemne sprawdziany wiadomości są przeprowadzane zgodnie z zasadami określonymi w ZWO (Zasadach Wewnętrznego Oceniania).

Nauczyciel w terminie ustalonym w ZWO informuje uczniów i rodziców o przewidywanych rocznych (semestralnych) ocenach. W przypadku, gdy uczeń, lub jego rodzice nie zgadzają się z przewidywaną oceną, a sprzeciw ma uzasadnienie w ocenach cząstkowych ucznia i nienagannej frekwencji (brak nieobecności nieusprawiedliwionych), uczeń ma prawo w terminie (nie później niż na tydzień przed ostateczną klasyfikacją) i formie ustalonej przez nauczyciela (sprawdzian pisemny) przystąpić do zaliczenia partii materiału objętego okresem klasyfikacji.

Oceny cząstkowe, śródroczne i końcoworoczne nauczyciel uzasadnia w formie ustnej.

Dostosowanie wymagań dla ucznia z dysleksją rozwojową.

- łagodniej oceniać wykresy, mapki, rysunki, które są mniej przejrzyste i mniej starannie wykonane
- stosować polecenia krótkie i nieskomplikowane
- upewnić się czy uczeń zrozumiał polecenie
- w sprawdzianach - w zadaniach przeznaczonych do samodzielnego wykonania upewnić się czy uczeń zrozumiał polecenie. Zadania powinny być zapisane na kartce - nie dyktować.
- uczeń nie powinien czytać na głos przed zespołem klasowym nowego tekstu
- stosować częste wzmocnienia pozytywne, doceniać zaangażowanie
- posadzić ucznia blisko nauczyciela by nauczyciel mógł kontrolować pracę ucznia

W przypadku innych dysfunkcji - szczegółowe dostosowanie wymagań – zgodnie z orzeczeniem poradni psychologiczno – pedagogicznej.

Wymagania na poszczególne oceny

Konieczne (ocena dopuszczająca)	Podstawowe (ocena dostateczna)	Rozszerzające (ocena dobra)	Dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
I. Obraz Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonyje podziału nauk geograficznych na dyscypliny, wymienia źródła informacji geograficznej, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala,</i> wymienia elementy mapy, wymienia rodzaje map, omawia i czyta legendę mapy, rozpoznaje rodzaje map w atlasie, rozpoznaje i rozróżnia rodzaje skal, opisuje na podstawie mapy turystycznej dowolny obszar. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje przedmiot i cele badań geograficznych, wymienia źródła informacji potrzebne do charakterystyki własnego regionu, wymienia funkcje GIS, klasyfikuje mapy ze względu na skalę oraz ze względu na treść, porównuje i szereguje skale, wymienia najczęściej stosowane metody prezentowania informacji na mapach, rozróżnia formy terenu na mapie na podstawie układu poziomic, podaje przykłady zastosowania map topograficznych, posługuje się mapą hipsometryczną, odnajduje na mapie obiekty geograficzne przedstawione na fotografii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa miejsce geografii wśród innych nauk, omawia przydatność i możliwości wykorzystania źródeł informacji geograficznej, interpretuje dane liczbowe przedstawione w tabelach, na wykresach i diagramach, przedstawia przykłady zastosowania różnych rodzajów map, stosuje różne rodzaje skal i je przekształca, posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie, rozróżnia ilościowe i jakościowe metody przedstawiania informacji geograficznej, podaje przykłady zastosowania różnego rodzaju map, wskazuje różnice w sposobie przedstawiania rzeźby terenu na mapach topograficznej i ogólnogeograficznej, określa współrzędne geograficzne na mapie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje interdyscyplinarny charakter nauk geograficznych, wymienia przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów prowadzonych w terenie, porównuje metody jakościowe i ilościowe prezentacji informacji geograficznej, interpretuje zdjęcia satelitarne, czyta i interpretuje treści różnych rodzajów map, charakteryzuje działania systemu nawigacji satelitarnej GPS. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii, przedstawia możliwości wykorzystania różnych źródeł informacji geograficznych i ocenia ich przydatność, omawia przykłady wykorzystania narzędzi GIS do analiz zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego, wykazuje przydatność fotografii i zdjęć satelitarnych do uzyskiwania informacji o środowisku geograficznym, wyznacza współrzędne geograficzne z użyciem odbiornika GPS.
II. Ziemia we wszechświecie				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się terminami: <i>gwiazda, planeta, księżyc, planetoida, meteoroid, kometa,</i> wymienia ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny, wymienia kolejno nazwy planet Układu Słonecznego, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ruch obiegowy, wysokość górowania Słońca, noc polarna, dzień polarny,</i> podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi, wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje na mapie świata ich granice, posługuje się terminami: <i>ruch</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i porównuje planety Układu Słonecznego, w tym Ziemię, podaje przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, podaje przyczyny zmian długości dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych, wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi, wymienia rodzaje czasów na Ziemi, wyjaśnia, czym są czas uniwersalny i czas strefowy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ciała niebieskie: planety karłowate, księżyce, planetoidy, meteoroidy, komety, rozpoznaje ciała niebieskie na zdjęciach i mapach kosmosu, podaje cechy Ziemi odróżniające ją od innych planet Układu Słonecznego, przedstawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi, opisuje poszczególne strefy oświetlenia Ziemi, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania czasu na Ziemi, analizuje mapę stref czasowych na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia teorie pochodzenia i budowy wszechświata, rozpoznaje wybrane gwiazdozbiory nieba północnego, omawia powstawanie Układu Słonecznego, porównuje cechy budowy planet grupy ziemskiej oraz planet olbrzymów, wyjaśnia przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, przedstawia dowody na ruch obrotowy Ziemi, podaje przykłady oddziaływania siły Coriolisa i jego skutki w środowisku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje odległości we wszechświecie i uzasadnia złożoność wszechświata, wyjaśnia wpływ zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku na życie i działalność człowieka, wyjaśnia wpływ różnic czasu na życie i działalność człowieka.

<p><i>obrotowy, czas uniwersalny, czas strefowy,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy ruchu obrotowego. 		<p>Ziemi.</p>	<p>przyrodniczym,</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych. 	
III. Atmosfera				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, odczytuje z mapy klimatycznej temperaturę powietrza na Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, wyż baryczny, niż baryczny,</i> odczytuje z mapy klimatycznej wartości ciśnienia atmosferycznego, wskazuje na mapie ciśnienia atmosferycznego rozmieszczenie stałych wyżów barycznych i niżów barycznych na Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminu <i>kondensacja pary wodnej,</i> wymienia przyczyny występowania opadów na Ziemi, wymienia i wskazuje na mapie obszary o najmniejszych i największych rocznych sumach opadów na Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, prognoza pogody,</i> wymienia elementy pogody, ustala warunki pogodowe na podstawie mapy synoptycznej, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klimat, strefa klimatyczna,</i> wskazuje na mapie strefy klimatyczne na Ziemi, opisuje na podstawie map tematycznych dowolną strefę klimatyczną na Ziemi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, opisuje na podstawie map rozkład temperatury powietrza na Ziemi w styczniu i w lipcu, wskazuje na mapie obszary, w których zaznacza się wpływ prądów morskich i wysokości bezwzględnych na temperaturę powietrza, opisuje na podstawie map rozkład ciśnienia atmosferycznego na Ziemi w styczniu i w lipcu, wyjaśnia przyczyny ruchu powietrza, wskazuje na mapie obszary objęte cyrkulacją pasatową, wymienia czynniki wpływające na rozkład opadów atmosferycznych, opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie opadów na Ziemi, wymienia sposoby pozyskiwania danych meteorologicznych, charakteryzuje pogodę panującą na wybranym obszarze na podstawie mapy synoptycznej, podaje różnicę między pogodą a klimatem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje rozkład temperatury w lipcu i w styczniu na półkuli północnej i półkuli południowej, oblicza średnią roczną temperaturę powietrza w danej stacji klimatycznej, wykazuje zależność ciśnienia atmosferycznego od temperatury powietrza, wyjaśnia mechanizm powstawania układów barycznych na podstawie schematu, przedstawia warunki niezbędne do powstania opadu atmosferycznego, wyjaśnia na podstawie map tematycznych wpływ prądów morskich na wielkość opadów atmosferycznych na Ziemi, podaje przykłady obszarów, na których występują zmienne warunki pogodowe w ciągu całego roku, porównuje uproszczoną mapę pogody z mapą synoptyczną, omawia czynniki klimatotwórcze, opisuje na podstawie klimatogramów i mapy stref klimatycznych typy klimatów, wykazuje różnicę między klimatem morskim i kontynentalnym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi, omawia na podstawie klimatogramu roczny przebieg temperatury powietrza we własnym regionie, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ciśnienia atmosferycznego na Ziemi, opisuje na podstawie schematu globalną cyrkulację atmosfery, omawia na podstawie klimatogramu rozkład opadów atmosferycznych w ciągu roku we własnym regionie, przedstawia na podstawie mapy synoptycznej i zdjęć satelitarnych prognozę pogody dla danego obszaru, uzasadnia znaczenie prognozowania pogody w działalności człowieka na podstawie dostępnych źródeł informacji, charakteryzuje i porównuje strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi oraz uzasadnia ich zasięgi, opisuje cechy klimatu lokalnego w miejscu zamieszkania. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje na podstawie schematu związków między szerokością geograficzną a rozkładem temperatury powietrza na Ziemi, wyjaśnia mechanizm cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej i wyższych szerokościach geograficznych, podaje przyczyny występowania strefy podwyższonego i obniżonego ciśnienia na kuli ziemskiej, wyjaśnia przyczyny występowania dużych sum opadów atmosferycznych w strefie klimatów równikowych, omawia na przykładach dynamikę zmian zachodzących w atmosferze, wyjaśnia ich przyczyny oraz ukazuje ich skutki, wyjaśnia, na czym polega strefowość i astrefowość klimatów na Ziemi, wyjaśnia wpływ lokalnych czynników na klimat wybranych regionów.
IV. Hydrosfera				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>hydrosfera,</i> podaje charakterystyczne cechy hydrosfery, przedstawia podział wszechoceanu na mapie świata, wskazuje na mapie wybrane morza i zatoki oraz podaje ich nazwy, odczytuje z mapy zasolenie powierzchniowej warstwy wód oceanicznych, wymienia rodzaje prądów morskich, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rzeka, dorzecze, system rzeczny, zlewisko,</i> wymienia rodzaje rzek, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy fizykochemiczne wód morskich, wyjaśnia, czym są prądy morskie, przedstawia rozkład prądów morskich na świecie na podstawie mapy, opisuje na podstawie schematu system rzeczny wraz z dorzeczem, charakteryzuje na podstawie mapy sieć rzeczna na poszczególnych kontynentach, wyjaśnia różnicę między lodowcem górskim i lądolodem, wymienia części składowe lodowca górskiego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje rodzaje i wielkość zasobów wodnych na Ziemi, podaje przyczyny zróżnicowania zasolenia wód morskich, omawia problem zanieczyszczenia wód morskich, uzasadnia zależność gęstości sieci rzecznej na Ziemi od warunków klimatycznych, przedstawia sposoby zasilania najdłuższych rzek Europy, Azji, Afryki i Ameryki Północnej i Ameryki Południowej, opisuje warunki powstawania lodowców, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje rodzaj i wielkość zasobów we własnym regionie, objaśnia mechanizm powstawania i układ powierzchniowych prądów morskich, omawia na wybranym przykładzie ze świata znaczenie przyrodnicze i gospodarcze wielkich rzek, wyjaśnia przyczyny występowania granicy wiecznego śniegu na różnej wysokości, omawia etapy powstawania lodowca górskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie wody dla funkcjonowania systemu przyrodniczego Ziemi, omawia wpływ prądów morskich na życie i gospodarkę człowieka, przedstawia podstawowy podział jezior ze względu na genezę misy jeziorniej, omawia wpływ zanikania pokrywy lodowej w obszarach okołobiegunowych na gospodarkę, życie mieszkańców oraz ich

<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie świata przykładowe rzeki główne, systemy rzeczne i zlewiska, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiec górski, lądolód, granica wiecznego śniegu</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie świata obszary występowania lodowców górskich i lądolodów. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ zaniku pokrywy lodowej na życie zwierząt w Arktyce. 		<p>tożsamość kulturową.</p>
V. Litosfera. Procesy wewnętrzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>litosfera, skorupa ziemska</i>, wymienia warstwy Ziemi, wymienia główne minerały budujące skorupę ziemską, wymienia podstawowe rodzaje skał występujących na Ziemi, wyjaśnia, czym są procesy endogeniczne i je klasyfikuje, wskazuje na mapie największe płyty litosfery i ich granice, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plutonizm, wulkanizm, trzęsienia Ziemi</i>, omawia budowę stożka wulkanicznego na podstawie schematu, podaje na podstawie źródeł informacji przykłady wybranych trzęsień ziemi występujących na świecie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje cechy budowy wnętrza Ziemi, wymienia powierzchnie nieciągłości we wnętrzu Ziemi, opisuje warunki powstawania różnych rodzajów skał, podaje przykłady skał o różnej genezie, omawia podstawowe założenia teorii tektoniki płyt litosfery, odróżnia ruchy górotwórcze od ruchów epejrogenicznych, wskazuje na mapie obszary występowania ruchów epejrogenicznych, wymienia produkty wulkaniczne, wyjaśnia różnicę między magmą i lawą, wskazuje na mapie obszary sejsmiczne i asejsmiczne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje właściwości fizyczne poszczególnych warstw Ziemi, wyjaśnia różnice między skorupą oceaniczną a skorupą kontynentalną, charakteryzuje wybrane skały o różnej genezie, rozpoznaje wybrane skały, omawia przyczyny przemieszczania się płyt litosfery, wskazuje na mapie świata przykłady gór powstałych w wyniku kolizji płyt litosfery, podaje przyczyny ruchów epejrogenicznych, charakteryzuje formy powstałe wskutek plutonizmu, opisuje rodzaje wulkanów ze względu na przebieg erupcji i rodzaj wydobywających się produktów wulkanicznych, wskazuje na mapie ważniejsze wulkany i określa ich położenie w stosunku do granic płyt litosfery, opisuje przyczyny i przebieg trzęsienia ziemi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany temperatury, ciśnienia i gęstości zachodzące we wnętrzu Ziemi wraz ze wzrostem głębokości, omawia zastosowanie skał w gospodarce, rozróżnia góry fałdowe, góry zrębowe i góry wulkaniczne, opisuje na podstawie schematu powstawanie gór w wyniku kolizji płyt litosfery, podaje przykłady świadczące o ruchach pionowych na lądach, wyjaśnia wpływ ruchu płyt litosfery na genezę procesów endogenicznych, wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień Ziemi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery, podaje przykłady występowania i wykorzystania skał we własnym regionie, wskazuje różnice w procesach powstawania wybranych gór, na przykład Himalajów i Andów, wymienia przykłady wpływu zjawisk wulkanicznych na środowisko przyrodnicze i działalność człowieka.
V. Litosfera. Procesy zewnętrzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wietrzenie, zwietrzelina</i>, wyróżnia rodzaje wietrzenia, wyjaśnia znaczenie terminu <i>kras</i>, wymienia skały, które są rozpuszczane przez wodę, wymienia podstawowe formy krasowe, wymienia rodzaje erozji rzecznej, wymienia typy ujęć rzecznych, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiec górski, lądolód</i>, wymienia rodzaje moren, wyjaśnia znaczenie terminów: <i>abrazja, klif, plaża, mierzeja</i>, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki rzeźbotwórcze, podaje czynniki wpływające na intensywność wietrzenia na kuli ziemskiej, omawia warunki, w jakich zachodzą procesy krasowe, odróżnia formy krasu powierzchniowego i krasu podziemnego, rozróżnia erozję wgłębną, erozję wsteczną i erozję boczną, porównuje na podstawie infografiki cechy rzeki w biegu górnym, środkowym i dolnym, wskazuje na mapie największe delty i ujścia lejkowate, wymienia formy rzeźby terenu powstałe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi (erozja, transport, akumulacja), wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, wietrzenie chemiczne i wietrzenie biologiczne, przedstawia czynniki wpływające na przebieg zjawisk krasowych, wskazuje na mapie znane na świecie, w Europie i w Polsce obszary krasowe, wyjaśnia, na czym polega rzeźbotwórcza działalność rzek, rozpoznaje na rysunkach i fotografiach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności rzek, charakteryzuje typy ujęć rzecznych na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia różnice między wietrzeniem mrozowym a wietrzeniem termicznym, omawia genezę wybranych form krasowych powierzchniowych i podziemnych, opisuje przebieg oraz skutki erozji, transportu i akumulacji w różnych odcinkach biegu rzeki, analizuje na podstawie schematu etapy powstawania meandrow, opisuje niszczącą, transportową i akumulacyjną działalność lodowca górskiego i lądolodu, porównuje typy wybrzeży morskich, podaje ich podobieństwa i różnice, opisuje niszczącą, transportującą i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania intensywności procesów rzeźbotwórczych rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia, porównuje skutki rzeźbotwórczej działalności rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia.

<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki kształtujące wybrzeża morskie, podaje czynnik wpływający na siłę transportową wiatru, wymienia rodzaje wydm, wymienia rodzaje pustyń, podaje nazwy największych pustyń na Ziemi i wskazuje je na mapie. 	<p>wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców,</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia proces powstawania różnych typów moren, rozdziela na podstawie fotografii formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i łądolodów, wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności morza, rozdziela typy wybrzeży na podstawie map i fotografii, wymienia formy terenu powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wiatru, wyjaśnia na podstawie ilustracji różnice między wydmą paraboliczną a barchanem. 	<p>podstawie schematu,</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonyuje podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i akumulacyjne, charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i łądolodów, charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja) na podstawie schematu i zdjęć, omawia czynniki warunkujące procesy eoliczne, omawia warunki powstawania różnego rodzaju wydm. 	<p>budującą działalność wiatru,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdziela na podstawie zdjęć formy rzeźby erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru. 	
VI. Pedosfera i biosfera				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porządkuje etapy procesu glebotwórczego, wymienia czynniki glebotwórcze, rozdziela gleby strefowe i niestrefowe, podaje nazwy stref roślinnych, wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych, wymienia gatunki roślin charakterystyczne dla poszczególnych stref roślinnych, wymienia piętra roślinne na przykładzie Alp. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje najważniejsze poziomy glebowe na podstawie schematu profilu glebowego, prezentuje na mapie rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, podaje cechy głównych stref roślinnych na świecie, porównuje na podstawie schematu piętność w wybranych górach świata. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, charakteryzuje główne typy gleb, opisuje rozmieszczenie i warunki występowania głównych stref roślinnych na świecie, charakteryzuje piętra roślinne na wybranych obszarach górskich, podaje wspólne cechy piętności na przykładzie wybranych gór świata. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje procesy i czynniki glebotwórcze, w tym zachodzące na obszarze, na którym jest zlokalizowana szkoła, opisuje czynniki wpływające na piętność zróżnicowanie roślinności na Ziemi. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależność między klimatem a występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym, wykazuje zależność szaty roślinnej od wysokości nad poziomem morza.
Zmiany na mapie politycznej.				
<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: państwo, integracja, dezintegracja wskazuje na mapie politycznej świata wybrane państwa i ich stolice wymienia przykłady największych i najmniejszych państw pod względem powierzchni i liczby ludności wymienia nazwy państw powstałych w Europie po 1989 r. wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wymienia nazwy województw Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy państwa wyjaśnia różnicę między enklawą a eksklawą wskazuje na mapie politycznej świata przykłady enklaw i eksklaw porównuje powierzchnię państw na podstawie danych statystycznych wymienia nazwy kontynentów objętych procesem dekolonizacji podaje przyczyny dekolonizacji wymienia przykłady terytoriów zależnych podaje przyczyny procesów integracji i dezintegracji państw wymienia regiony świata, w których zachodzą procesy integracji i 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany na mapie politycznej świata w różnych okresach historycznych opisuje skutki dekolonizacji analizuje mapę polityczną świata opisuje zmiany na mapie politycznej świata po 1989 r. oraz następstwa tych zmian opisuje na podstawie mapy Polski i danych statystycznych zmiany granic Polski po 1945 r. 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia kształtowanie się aktualnego podziału politycznego od okresu wielkich odkryć geograficznych przez kolonializm po proces dekolonizacji opisuje ustroje polityczne na świecie wyjaśnia gospodarcze, społeczne oraz polityczne skutki integracji i dezintegracji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej wykazuje korzyści wynikające z położenia geograficznego Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny integracji i dezintegracji państw uzasadnia, dlaczego niektóre kraje ulegają rozpadowi politycznemu ocenia znaczenie położenia geopolitycznego Polski w Europie i na świecie

	dezintegracji <ul style="list-style-type: none"> • opisuje położenie i granice Polski • opisuje podział administracyjny Polski 			
Ludność i osadnictwo.				
Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: demografia, przyrost naturalny, eksplozja demograficzna • wymienia czynniki wzrostu liczby ludności na świecie • wymienia nazwy najludniejszych kontynentów i wskazuje te kontynenty na mapie świata • wymienia nazwy krajów o wysokim i niskim przyroście naturalnym • odczytuje z wykresu wartość współczynników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: struktura demograficzna, struktura zatrudnienia • wymienia cechy struktury demograficznej • wymienia państwa o różnej średniej długości trwania życia na świecie oraz wskazuje je na mapie • odczytuje dane z piramidy wieku i płci • definiuje bezrobocie • wyjaśnia znaczenie terminu gęstość zaludnienia • wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia na świecie i wskazuje te obszary na mapie • wymienia na podstawie mapy bariery osadnicze na świecie • odczytuje z danych statystycznych gęstość zaludnienia na kontynentach • wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, emigracja, imigracja, reemigracja, saldo migracji • wymienia czynniki migracji na 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności na poszczególnych kontynentach • opisuje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności na świecie • odczytuje z mapy tematycznej zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego na świecie • wymienia czynniki wpływające na eksplozję demograficzną • analizuje wykres przedstawiający model przejścia demograficznego • opisuje na podstawie wykresu i danych statystycznych zmiany liczby ludności w Polsce po 1946 r. • opisuje strukturę wieku i płci na podstawie danych statystycznych oraz piramidy wieku i płci na wybranych przykładach • odczytuje z mapy średnią długość trwania życia na świecie • omawia przyczyny wzrostu średniej długości trwania życia w Europie • omawia przyczyny starzenia się społeczeństw • charakteryzuje na podstawie piramidy wieku cechy społeczeństwa młodego i starego • charakteryzuje strukturę zatrudnienia ludności w wybranych krajach • omawia przyczyny bezrobocia na wybranych przykładach omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności na wybranych przykładach • omawia na podstawie mapy gęstości zaludnienia zróżnicowanie 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego • wykazuje przyczyny zmian współczynnika przyrostu naturalnego na świecie • porównuje na podstawie danych statystycznych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach słabo i wysoko rozwiniętych • charakteryzuje fazy przejścia demograficznego i epidemiologicznego na przykładach z całego świata • wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu naturalnego w Polsce • wymienia skutki starzenia się społeczeństw • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania współczynnika feminizacji i maskulinizacji w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski • porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych i wykresu • wyjaśnia przyczyny różnych rodzajów bezrobocia • porównuje gęstość zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia • porównuje wartość gęstości zaludnienia w wybranych krajach • opisuje geograficzne czynniki wpływające na rozmieszczenie 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny dysproporcji między wartością współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo • analizuje skutki eksplozji demograficznej • analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w krajach wysoko rozwiniętych • opisuje cechy społeczeństw w różnych fazach przejścia demograficznego na wybranych przykładach • analizuje model przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach • ukazuje zmiany liczby ludności w Polsce • interpretuje piramidę wieku i płci społeczeństwa młodego (rozwojowego), zastojowego i starego (regresywnego) • wykazuje zależność pomiędzy strukturą płci a wiekiem społeczeństwa • porównuje strukturę demograficzną Polski ze strukturą demograficzną wybranych krajów świata • wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu gospodarczego państw • wymienia społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia na świecie • wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzące na rynku pracy w skali globalnej i regionalnej, wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych 	Uczeń poprawnie: <ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany liczby ludności na świecie • przewiduje skutki wzrostu liczby ludności na świecie • formułuje wnioski na podstawie analizy diagramu ilustrującego zmiany współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych latach • analizuje konsekwencje struktury wieku w społeczeństwach odznaczających się wysokim i niskim odsetkiem dzieci i młodzieży • wymienia sposoby przeciwdziałania bezrobociu na świecie • uzasadnia konieczność dostosowania kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb gospodarki w Europie i w Polsce • formułuje prawidłowości rządzące rozmieszczeniem ludności na świecie • analizuje skutki dużej lub małej gęstości zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • analizuje główne kierunki migracji we

<p>świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny migracji zagranicznych Polaków wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy, i wskazuje te kraje na mapie wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie i wskazuje rozmieszczenie ich przedstawicieli na mapie wymienia główne rodziny i grupy językowe na świecie wymienia główne religie na świecie wyjaśnia znaczenie terminu mniejszość narodowa wymienia mniejszości narodowe żyjące w Polsce wymienia rodzaje jednostek osadniczych wyjaśnia znaczenie terminów: miasto, wieś wymienia funkcje miast na świecie wskazuje na mapie świata i Polski największe miasta wymienia kryteria wyróżniania miast w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, zespoły miejskie wymienia płaszczyzny urbanizacji wymienia czynniki mające wpływ na intensywność urbanizacji odczytuje na podstawie danych statystycznych wskaźniki urbanizacji w wybranych krajach świata wymienia nazwy najlepiej i najslabiej zurbanizowanych województw w Polsce 	<p>rozmieszczenia ludności na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> wyróżnia i charakteryzuje obszary o optymalnych i trudnych warunkach do zamieszkania w skali globalnej i regionalnej opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie ludności w Polsce klasyfikuje migracje i podaje ich przyczyny odczytuje z wykresu saldo migracji w wybranych krajach świata wyjaśnia przyczyny ujemnego salda migracji ludności w wybranych krajach opisuje główne kierunki migracji na świecie wyjaśnia przyczyny kulturowego zróżnicowania ludności na świecie opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę wyznaniową na świecie opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie językowe ludności świata opisuje na podstawie mapy kręgi cywilizacyjne na świecie wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe w Polsce i wskazuje te regiony na mapie wyjaśnia różnicę między miastem a wsią podaje przykłady typowych form osadnictwa wiejskiego opisuje czynniki miastotwórcze i funkcje miast opisuje na podstawie fotografii typy fizjonomiczne przykładowych miast świata wymienia na podstawie mapy miasta w Polsce liczące powyżej 200 tysięcy mieszkańców opisuje przyczyny urbanizacji na świecie wymienia typy aglomeracji miejskich 	<p>ludności w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje saldo migracji w wybranych krajach oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego opisuje wpływ ruchów migracyjnych na zmiany liczby ludności na świecie charakteryzuje na podstawie mapy zróżnicowanie odmian ludzkich charakteryzuje różnice między poszczególnymi kręgami kulturowymi na świecie analizuje zróżnicowanie kulturowe ludności Polski opisuje typy form osadnictwa wiejskiego opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej, w regionach turystycznych, w państwach rozwijających się) porównuje miasta typowe dla poszczególnych regionów świata wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia miast w Polsce opisuje fazy urbanizacji porównuje i opisuje wskaźniki urbanizacji na świecie i w wybranych regionach opisuje procesy tworzenia się aglomeracji miejskich oraz ich formy wykazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a policentryczną opisuje przyczyny powstawania dzielnic nędzy w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie wykazuje zależność pomiędzy liczbą ludności a poziomem rozwoju gospodarczego na danym obszarze charakteryzuje współczesne kierunki emigracji Polaków charakteryzuje czynniki wpływające na atrakcyjność niektórych państw dla imigrantów opisuje pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych podaje konsekwencje występowania wielu odmian ludzkich oraz dużego zróżnicowania etnicznego na świecie wyjaśnia znaczenie kultury i tradycji regionalnych w procesie różnicowania się regionów pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego wyjaśnia rolę tradycji w rozwoju przedsiębiorczości w państwach Azji Południowo-Wschodniej ocenia pozytywne i negatywne skutki życia w mieście podaje przykłady typów miast odznaczających się podobnymi elementami architektonicznym i układem przestrzennym opisuje kryteria wyróżniania miast w Polsce wykazuje przyczyny i skutki ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata charakteryzuje proces suburbanizacji i reurbanizacji w Polsce wyjaśnia przyczyny powstawania dzielnic nędzy, wzrostu przestępczości, degradacji środowiska przyrodniczego i problemów komunikacyjnych w 	<p>współczesnym świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki migracji zagranicznych podaje przykłady działań, które mogłyby ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, językowego i religijnego na świecie wyjaśnia szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich identyfikuje i wyjaśnia procesy wzrostu liczby ludności oraz ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata proponuje działania, które mogą poprawić jakość życia mieszkańców w dzielnicach nędzy (slumsach, fawelach)
--	--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zróżnicowanie procesów urbanizacji na świecie • wyjaśnia proces dezurbanizacji • wskazuje na mapie świata obszary najsilniej i najsłabiej zurbanizowane oraz największe zespoły miejskie • wymienia fazy urbanizacji 		dużych miastach	
Sektory gospodarki. Globalizacja.				
<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział gospodarki na sektory • wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja • wymienia przyczyny globalizacji • wymienia płaszczyzny globalizacji 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje poszczególne sektory gospodarki • wymienia przykłady procesów globalizacji • wymienia korzyści wynikające z rozwoju procesu globalizacji • wymienia nazwy największych korporacji na świecie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje poszczególnych sektorów gospodarki i ich rolę we współczesnym świecie • opisuje procesy globalizacji na świecie i ich wpływ na rozwój regionalny i lokalny • charakteryzuje wielkie korporacje i ich rolę w procesie globalizacji 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny i prawidłowości zmiany roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata oraz w Polsce • omawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji • podaje i analizuje przyczyny sprzeciwu wobec globalizacji 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny i prawidłowości zmiany roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata oraz w Polsce oraz prognozuje zmiany w tym zakresie • analizuje korzyści, jakie osiągają kraje średnio i słabo rozwinięte gospodarczo lokalizacji filii międzynarodowych koncernów na ich terenie • uzasadnia na dowolnych przykładach, że Polska jest objęta procesem globalizacji
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo.				
<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy obszarów o korzystnych czynnikach rozwoju rolnictwa i wskazuje te obszary na mapie świata • wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa • wyjaśnia znaczenie terminów: struktura użytkowania ziemi, monokultura, rolnictwo towarowe, rolnictwo samozaopatrzeniowe • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych na świecie • wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw na świecie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie rolnictwa • opisuje na podstawie map warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na świecie • wymienia pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • wyróżnia na podstawie danych statystycznych i wykresu główne cechy struktury użytkowania ziemi • opisuje na podstawie danych statystycznych poziom mechanizacji rolnictwa w wybranych krajach świata • wymienia cechy rolnictwa 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania rolnictwa na świecie • porównuje cechy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego na wybranych przykładach • oblicza wielkość plonów na wybranych przykładach • opisuje główne obszary upraw na świecie • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia obszarów wybranych upraw na świecie • porównuje wielkość produkcji 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na zmiany struktury użytkowania ziemi • wykazuje pozytywne i negatywne skutki rolnictwa uprzemysłowionego • analizuje przestrzenne rozmieszczenie sposobów gospodarowania na świecie i w wybranych regionach • uzasadnia przyczyny zróżnicowania upraw roślin 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na wybranych przykładach zależność poziomu produkcji rolnej od warunków pozaprzyrodniczych • porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami rozwoju rolnictwa w krajach Unii Europejskiej i formułuje wnioski • porównuje na podstawie danych statystycznych

<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne uprawy w Polsce wymienia cele hodowli zwierząt wymienia główne gatunki zwierząt hodowlanych w różnych regionach świata wymienia przeznaczenie wybranych zwierząt hodowlanych wyjaśnia znaczenie terminów: monokultura leśna, lesistość, rybołówstwo, rybactwo, akwakultura, marikultura wymienia największe kompleksy leśne na Ziemi wymienia funkcje lasów wymienia na podstawie mapy województwa o największym i najmniejszym zalesieniu w Polsce wymienia na podstawie danych statystycznych nazwy państw o największych połowach morskich wymienia nazwy portów rybackich w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ekstensywnego i intensywnego klasyfikuje rośliny uprawne podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu obszarów upraw wybranych roślin wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje te obszary na mapie świata wymienia największych producentów wybranych roślin wyjaśnia znaczenie roślin zbożowych i przemysłowych w Polsce przedstawia czynniki wpływające na hodowlę zwierząt na świecie omawia na podstawie wykresów pogłowie zwierząt hodowlanych na wybranych przykładach wymienia nazwy regionów hodowli zwierząt i wskazuje te regiony na mapie świata opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce przedstawia gospodarcze wykorzystanie lasów wymienia różnice między rabunkową a racjonalną gospodarką leśną wymienia kraje na świecie o zróżnicowanej lesistości opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych kompleksów leśnych w Polsce przedstawia podział obszarów morskich na świecie wymienia przykłady wykorzystania oceanu światowego opisuje na podstawie mapy obszary połowów morskich porównuje na podstawie danych statystycznych wielkość połowów morskich w Polsce z innymi krajami 	<ul style="list-style-type: none"> rolniczej w wybranych krajach świata i w Polsce opisuje główne obszary chowu zwierząt na świecie wymienia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia chowu na świecie porównuje intensywny i ekstensywny chów zwierząt omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie rozmieszczenia hodowli bydła w różnych regionach wyjaśnia przyczyny spadku pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce charakteryzuje racjonalną gospodarkę leśną na wybranych przykładach charakteryzuje kierunki zmian w powierzchni lasów na świecie (w wyniku wylesiania i zalesiania) omawia problemy gospodarki leśnej w Polsce charakteryzuje cechy gospodarki morskiej porównuje udział oceanów w światowych połowach omawia problemy gospodarki morskiej w Polsce podaje sposoby zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów wód morskich i śródlądowych 	<ul style="list-style-type: none"> w wybranych regionach ocenia zmiany w strukturze zasiewów w Polsce ocenia strukturę hodowli zwierząt na świecie ocenia znaczenie chowu zwierząt dla polskiej gospodarki analizuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej na świecie i w Polsce podaje przykłady pozytywnego i negatywnego gospodarowania zasobami leśnymi wykazuje przyczyny rabunkowej gospodarki leśnej na wybranych przykładach analizuje zagrożenia wynikające ze zbyt intensywnej eksploatacji zasobów morskich dostrzega związek między wykorzystaniem zasobów biologicznych mórz i wód śródlądowych a potrzebą równowagi w ekosystemach wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> plony i zbiory roślin uprawnych w wybranych krajach świata i w Polsce oraz formułuje wnioski wykazuje zależność w rozmieszczeniu chowu niektórych gatunków zwierząt hodowlanych od warunków produkcji rolnej (przyrodniczych i pozaprzyrodniczych) uzasadnia potrzebę ochrony zasobów leśnych oraz formułuje wnioski uzasadnia potrzebę współdziałania państw w zakresie ochrony zasobów morskich
---	---	--	---	--

opracował
Marek Tarabas